

Αντιπαλότητα και ο κατακερματισμός του παγκόσμιου καπιταλισμού: συνέντευξη με τον Michael Roberts

Ashley Smith^{1,2}

Κυβερνήσεις σε ολόκληρο τον κόσμο, τουλάχιστον για την ώρα, έχουν σταματήσει ακόμα μια παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση με την διάσωση της Silicon Valley Bank και άλλων τραπεζών. Όμως, η χρηματοοικονομική κρίση απέχει πολύ από το να έχει τελειώσει, ειδικότερα καθώς ο κρατικός ανταγωνισμός ανάμεσα στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Κίνα κατακερματίζει τον παγκόσμιο καπιταλισμό. Ο **Ashley Smith** παίρνει μια συνέντευξη από τον **Michael Roberts** σχετικά με την κατά τα φαινόμενα μη διαχειρίσιμη, ελλοχεύουσα απειλή πολέμου μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων και την απεγνωσμένη ανάγκη για αλληλεγγύη της διεθνούς εργατικής τάξης ενάντια στον милитарισμό.

Ο Michael Roberts είναι ο συγγραφέας του *The Long Depression: Marxism and the Global Crisis of Capitalism* (Haymarket, 2016) και, μαζί με τον Guglielmo Carchedi, του *Capitalism in the 21st Century* (Pluto, 2022). Γράφει τακτικά σχόλια και αναλύσεις στο ιστολόγιό του "*The Next Recession*".

Οι κυβερνήσεις φαίνεται να έχουν τιθασσεύσει τον χρηματοοικονομικό πανικό που πυροδοτήθηκε από την κατάρρευση της Silicon Valley Bank. Έχει τελειώσει η τραπεζική κρίση; Πόσο σταθερό είναι το παγκόσμιο χρηματοοικονομικό σύστημα;

Η τραπεζική κρίση δεν έχει περάσει - απλά μετακυλιέται σε μια καινούρια φάση. Οι τραπεζικές χρεοκοπίες τον Μάρτιο αποκάλυψαν τις επιπτώσεις της οξείας αύξησης των επιτοκίων στο χρηματοοικονομικό σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρώπης. Αύξησης καθοδηγούμενης από τις κεντρικές τράπεζες για να "ελέγξουν", υποτίθεται, τον πληθωρισμό.

Οι τράπεζες είδαν ότι πελάτες μετέφεραν τις καταθέσεις τους από τις τράπεζες σε εναλλακτικές με καλλίτερες αποδόσεις, όπως τα αμοιβαία κεφάλαια τύπου money market³. Παρ'όλο που υψηλότερα επιτόκια σημαίνουν συνήθως καλλίτερα κέρδη για τις τράπεζες (και μερικές μεγάλες τράπεζες έχουν σίγουρα μεγαλύτερα κέρδη), οι καταθέσεις έπεσαν απότομα για τις μικρότερες περιφερειακές τράπεζες.

Αυτές οι τράπεζες, που είχαν χρησιμοποιήσει τις καταθέσεις για να αγοράσουν "ασφαλή" κυβερνητικά ομόλογα, αντιμετώπισαν τώρα μια κρίση, όταν η αξία αυτών των ομολόγων μειώθηκε με οξύ τρόπο καθώς ανέβηκαν τα επιτόκια⁴. Η Silicon Valley Bank και η First Republic δεν μπορούσαν να χρηματοδοτήσουν της εκροή καταθέσεων και χρειάστηκε να διασωθούν με δημόσιο

1 Στμ. Μεταφρασμένο από εδώ: <https://spectrejournal.com/crisis-rivalry-and-the-fragmentation-of-global-capitalism>.

2 Ο Ashley Smith είναι σοσιαλιστής συγγραφέας και ακτιβιστής στο Burlington του Vermont. Έχει γράψει σε πολυάριθμες εκδόσεις, συμπεριλαμβανομένων των *Truthout*, *International Socialist Review*, *Socialist Worker*, *ZNet*, *Jacobin*, *New Politics*, *Harpers*, και πολλές άλλες ακόμα διαδικτυακές και έντυπες εκδόσεις. Αυτή τη στιγμή εργάζεται πάνω σε ένα βιβλίο, για τις εκδόσεις Haymarket, με τίτλο *Socialism and Anti-Imperialism*.

3 Στμ. Ένα αμοιβαίο κεφάλαιο money market είναι ένας τύπος αμοιβαίου κεφαλαίου που επενδύει σε χρεόγραφα/securities χρέους που χαρακτηρίζονται από μικρής διάρκειας ωριμάνσεις και ελάχιστο πιστωτικό ρίσκο. Αμοιβαία κεφάλαια money market είναι μεταξύ των λιγότερο ευμετάβλητων τύπων επενδύσεων. Εισοδήματα που παράγονται από ένα τέτοιο fund μπορεί να φορολογούνται ή και να είναι αφορολόγητα, ανάλογα με τον τύπο των securities στις οποίες επενδύει.

4 Στμ. Έχουμε τη διαδικασία: **αγορά ομολόγων --> αύξηση επιτοκίων --> μείωση αξίας ομολόγων --> σπόσυρη καταθέσεων/bank run --> αδυναμία κάλυψης αναλήψεων --> χρεωκοπία/εξαγορά.**

χρήμα και να εξαγοραστούν από μεγαλύτερες τράπεζες. Στην Ευρώπη, η Credit Suisse, μια πολύ παλιά τράπεζα με σοβαρά προβλήματα υποχρηματοδότησης, εξαναγκάστηκε σε συγχώνευση με την ανταγωνιστριά της UBS by από την ελβετική κυβέρνηση.

Εκροές καταθέσεων συνεχίστηκαν με έναν πιο αργό ρυθμό αλλά τώρα η κρίση έχει μετακινηθεί σε μια οξεία μείωση στον δανεισμό των μικρών επιχειρήσεων από τις τράπεζες. Αυτό αυξάνει τον κίνδυνο χρεωκοπιών στον μη χρηματοοικονομικό τομέα και της συμπίεση των κερδών για τις επιχειρήσεις καθώς τα έξοδα των επιτοκίων αυξάνουν. Στην Ευρώπη, η ΕΚΤ ανησυχεί ότι ο δανεισμός γίνεται όλο και περισσότερο από μη-τράπεζες, τις αποκαλούμενες σκιώδεις τράπεζες, έξω από την εποπτεία τους, κάτι που δημιουργεί σημαντική ευαλωτότητα σε περαιτέρω κραχ.

Επιπλέον, είναι σαφές ότι οι ρυθμίσεις απέτυχαν να σταματήσουν τα bank run και τις χρεωκοπίες καθώς και την επέκταση μιας συμπίεσης της πίστωσης στον μη χρηματοοικονομικό τομέα. Ένα αποτέλεσμα όλων αυτών είναι μια αυξανόμενη συγκεντροποίηση της τραπεζικής – για παράδειγμα, **η JP Morgan, η μεγαλύτερη αμερικανική τράπεζα, έχει τώρα το 40% όλων των καταθέσεων** και “ρουφά” μικρές τράπεζες. Το ίδιο θα συμβεί και στην Ευρώπη.

Μια τέτοια συγκεντροποίηση καθιστά ακόμα πιο επιτακτικό να φέρουμε τον χρηματοοικονομικό τομέα κάτω από δημόσια ιδιοκτησία και να βάλουμε ένα τέλος στις καθοδηγούμενες από την κερδοσκοπία κρίσεις⁵. Αν η Fed και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) συνεχίσουν να αυξάνουν τα επιτόκια, οι εκροές καταθέσεων θα συνεχιστούν και ο δανεισμός θα πέσει, αυξάνοντας την τάση προς μια πλήρη ύφεση.

Η Fed και άλλες κεντρικές τράπεζες φαίνεται να κινούνται προς μια παύση των περαιτέρω αυξήσεων των επιτοκίων. Γιατί; Θα καταφέρουν να διαχειριστούν μια “ομαλή προσγείωση”; Τι επιπτώσεις έχουν αυτά τα επιτόκια στις εργατικές τάξεις στον Παγκόσμιο Βορρά και τον Παγκόσμιο Νότο, ιδιαίτερα στις υψηλά χρεωμένες χώρες;

Δεν είμαι σίγουρος ότι η Fed, η ΕΚΤ και η Τράπεζα της Αγγλίας θα σταματήσουν τις αυξήσεις των επιτοκίων. Η Fed ίσως το κάνει για αυτόν τον μήνα και να επαναφέρει τις αυξήσεις τον επόμενο, και η ΕΚΤ σίγουρα θα αυξήσει και πάλι τα επιτόκια.

Τα ποσοστά πληθωρισμού έχουν “κολλήσει” – με άλλα λόγια, οι ονομαστικές τιμές πέφτουν, καθώς οι τιμές της ενέργειας και των τροφίμων υποχωρούν λίγο, αλλά τα ποσοστά στην λεγόμενη “καρδιά” του πληθωρισμού, που εξαιρούν τα τρόφιμα και την ενέργεια, υποχωρούν μόνο αργά. Θα εξακολουθούν να είναι αρκετά πάνω από τα ποσοστά πριν την πανδημία μέχρι και το 2025. Υψηλά ποσοστά πληθωρισμού είναι εδώ για να μείνουν για αρκετό καιρό.

Τα ποσοστά του πληθωρισμού μπορεί να επιβραδύνονται αλλά η συσσωρευμένη αύξηση στις τιμές πριν το 2020 έχει φτάσει τώρα στο 15% και περισσότερο, και αυτό μένει εκεί για πάντα. Οι αυξήσεις στους μισθούς για την ίδια περίοδο είναι πολύ μικρότερες, ενώ τα στεγαστικά επιτόκια και τα ενοίκια έχουν εκτοξευστεί σε ύψη ρεκόρ τριακονταετίας.

⁵ Στμ. Ξανά και πάλι τα αδιέξοδα του ρεφορμισμού με τους παραλογισμούς του “εκδημοκρατισμού του κεφαλαίου” (καλά ούτε καν αυτό δεν λένε! Του εκδημοκρατισμού του τραπεζικού συστήματος!). Και είναι κρίμα να κάνεις μια καλή ανάλυση και μετά να την ακυρώνεις μες στην αντίφαση. Γιατί πού καταλήγει όλο αυτό; Στις “καθοδηγούμενες από την κερδοσκοπία κρίσεις” (sic!). Δηλαδή δεν έχουμε να κάνουμε με δομικές, συστημικές κρίσεις του κεφαλαίου και του καπιταλισμού (όπως η όλη ανάλυση σωστά υποδεικνύει) αλλά, αίφνης, είναι κρίσεις λόγω του “τυχοδιωκτικού” χαρακτήρα και της “απληστίας” μιας μερίδας του κεφαλαίου. Που προφανώς αν σταματήσει να είναι τέτοιο – που σημαίνει να μπει υπό “δημόσιο έλεγχο” – τότε θα σταματήσει να είναι κεφάλαιο, και οι θεμελιώδεις αντιφάσεις του: χαμηλή κερδοφορία, χαμηλή παραγωγικότητα, και το κυριότερο, η όξυνση, για όλους αυτούς τους λόγους της επίθεσης στην εργασία και το προλεταριάτο, ως δια μαγείας θα εξαφανιστούν! Και πραγματικά είναι για γέλια! Άραγε ο “εκδημοκρατισμός” και η “δημόσια ιδιοκτησία” θα αφορά και τους φορολογικούς παραδείσους και όλη την κυκλοφορία του μαύρου χρήματος και πώς θα γίνει αυτό; Από τις δημοκρατικά εκλεγμένες κυβερνήσεις των νησιών Κάουμαν;

Αν μια “ομαλή προσγείωση” σημαίνει όχι πλήρη κατάρρευση, αυτό είναι τεχνικά δυνατό στις Ηνωμένες Πολιτείες – σημαίνοντας ότι το πραγματικό ΑΕΠ δεν συρρικνώνεται – αλλά στην Ευρώπη. that is technically possible in the United States—meaning that. Αλλά, αν σημαίνει την επαναφορά μιας εύλογης οικονομικής ανάπτυξης, ας πούμε 2% τον χρόνο (που και αυτό είναι αρκετά καχεκτικό), μαζί με βελτιωμένα πραγματικά εισοδήματα για τους εργαζόμενους και χαμηλότερες τιμές, τότε δεν υπάρχει “ομαλή προσγείωση” μπροστά μας.

Όσον αφορά τον φτωχότερο Παγκόσμιο Νότο, η κατάσταση τώρα είναι δεινή. Υψηλότερα επιτόκια και ένα ισχυρό δολλάριο έχουν οδηγήσει πολλές πολύ φτωχές χώρες σε αθέτηση χρέους. Τα επίπεδα φτώχειας ανεβαίνουν καθώς ο πληθωρισμός σε βασικά αγαθά έχει εκτοξευτεί. Σύμφωνα με την Παγκόσμιο Τράπεζα, υπάρχουν τώρα 14 χώρες χαμηλού εισοδήματος με υψηλό κίνδυνο debt distress και μέχρι το τέλος του 2024 γύρω στο 1/3 των αποκαλούμενων αναπτυσσόμενων οικονομιών θα εξακολουθούν να έχουν χαμηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα σε σχέση με αυτό το 2019.

Παρά τις αυξήσεις των επιτοκίων, η αμερικανική οικονομία μοιάζει αναπάντεχα ανθεκτική, και τα χρηματιστήρια έχουν τώρα και επισήμως μπει σε μια περίοδο “ταύρων”. Αντίθετα, η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι τώρα και επισήμως σε ύφεση, και η Κίνα, η οποία είχε μια φοβερή έκρηξη ανάπτυξης μετά το τέλος της πολιτικής zero-COVID, αρχίζει τώρα να επιβραδύνει. Πώς ταιριάζει αυτό στην ανάλυσή σας για μια Μακρά Ύφεση; Προς τα πού κινούνται οι βασικές κινητήριες δυνάμεις του παγκόσμιου καπιταλισμού;

Η αμερικανική χρηματιστηριακή αγορά μοιάζει να ανθίζει καθώς τα επιτόκια υποχωρούν και τα κέρδη (για μια μικρή ελίτ εταιρειών) συνεχίζουν να είναι ισχυρά. Αλλά η αύξηση του δείκτη των χρηματιστηρίων συγκεντρώνεται σε λίγα μόνο μεγαθήρια της ενέργειας και της τεχνολογίας – οι υπόλοιπες από τις μετοχές εταιρειών είναι απλά σε αδράνεια. Τα κέρδη για το τεράστιο κομμάτι εταιρειών είναι τώρα σε πτώση.

Οι παραγωγικές επενδύσεις παραμένουν ασθενικές και η παραγωγικότητα, στην πραγματικότητα, πέφτει. Και αυτό στις Ηνωμένες Πολιτείες – την καλλίτερα συμπεριφερόμενη μεγάλη αναπτυσσόμενη καπιταλιστική οικονομία – όπου η οικονομική ανάπτυξη θα είναι τυχερή αν ξεπεράσει το 0,5% αυτή τη χρονιά και ίσως να συρρικνωθεί το δεύτερο εξάμηνο του 2023 και πηγαίνοντας προς το 2024. Δύσκολα το λες αυτό άνθηση. Το επίσημο ποσοστό ανεργίας παραμένει σε ιστορικά χαμηλά αλλά αρχίζει να ανεβαίνει και η συμμετοχή της απασχόλησης δεν μετακινείται.

Οι περισσότερες δουλειές δεν πληρώνουν αρκετά για να καλύψουν τις αυξήσεις του πληθωρισμού. Επιπλέον, η απασχόληση είναι ένας δείκτης που υστερεί σε μια επερχόμενη ύφεση – πρώτα είναι τα κέρδη, μετά οι επενδύσεις, μετά οι πωλήσεις και μόνο τότε η απασχόληση.

Οι οικονομίες της ευρωζώνης είναι σε λήθαργο και η οικονομία της Γερμανίας συρρικνώνεται. Το Ηνωμένο Βασίλειο είναι ένα καταστροφικό χάλι με πληθωρισμό κοντά στο 10% και στασιμότητα στο ΑΕΠ. Η Κίνα δεν μπορεί να πετύχει τους πριν την πανδημία ρυθμούς ανάπτυξης καθώς το παγκόσμιο εμπόριο είναι σε πτώση και το ογκούμενο χρέος των επιχειρήσεων αποστραγγίζει κέρδη στον καπιταλιστικό της τομέα.

Κατά την άποψή μου, η παγκόσμια οικονομία είναι ακόμα σε αυτό που έχω ονομάσει η **Μακρά Ύφεση**, στην οποία **ΑΕΠ, επενδύσεις, αύξηση της παραγωγικότητας και κερδοφορία** παραμένουν χαμηλά. Αυτό κρατά τώρα εδώ και 14 περίπου χρόνια, από το 2009. Προηγούμενες υφέσεις (1873–97 και 1929–46) κράτησαν ακόμα περισσότερο. Οπότε, οι προοπτικές μιας καινούριας μακράς άνθησης ή ανάκαμψης στην καπιταλιστική παραγωγή είναι ακόμα μακρινές.

Η μαρξιστική οικονομική ανάλυση εκτιμά ότι μια τέτοια αναγέννηση του καπιταλισμού για μια περίοδο, ας πούμε, είκοσι χρόνων, απαιτεί πρώτα μια οξεία και παρατεταμένη ώθηση στην κερδοφορία των τομέων των παραγωγικών επενδύσεων. Αυτό θα μπορούσε να είναι εφικτό μόνο αν υπήρχε μια σημαντικά μεγάλη πτώση που θα καθάριζε τα “νεκρά δέντρα” του καπιταλιστικού το-

μέα, τις εταιρείες ζόμπι που δεν παράγουν κέρδη. Μια τέτοια πτώση θα ενέπλεκε ευρείες χρεωκοπίες και πιθανόν διψήφια ποσοστά ανεργίας.

Η πολιτική αντίδραση σε μια τέτοια κατάρρευση είναι ο λόγος που οι νομισματικές αρχές και οι κυβερνήσεις έχουν δειλιάσει και επέλεξαν τις διασώσεις, την φτηνή πίστωση και τον αυξανόμενο κρατικό δανεισμό για να αποφύγουν μια μείζονα πτώση, παρατείνοντας έτσι την Μακρά Ύφεση. Ακόμα και έτσι, όμως, οι οικονομίες υπέστησαν δύο τέτοιες “βουτιές” το 2008–09 και το 2020. Οι κυβερνήσεις, όμως, κατέφυγαν στις διασώσεις και τις επιδοτήσεις για να αποφύγουν μια πλήρη κατάρρευση, οδηγώντας, έτσι, σε αύξηση το χρέος.

Αν η κερδοφορία μπορούσε να αυξηθεί επαρκώς, τότε οι επιχειρήσεις θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν τις καινούριες τεχνολογίες τεχνητής νοημοσύνης/ρομποτικής για να τονώσουν την παραγωγικότητα και να αποβάλλουν εργασία μακροπρόθεσμα. Αυτό θα μπορούσε να προσφέρει μια νέα περίοδο ανάπτυξης για τον καπιταλισμό.

Είναι, όμως, όλο και πιο δύσκολο για τον καπιταλισμό να το πετύχει αυτό, η ηγεμονία των ΗΠΑ εξασθενεί, και ο παγκοσμιοποιημένος καπιταλιστικός κόσμος κατακερματίζεται. Η κλιματική κρίση έρχεται γρήγορα. Αυτό δεν υποδεικνύει μια καινούρια χρυσή εποχή για το κεφάλαιο.

Ας περάσουμε στην αυξανόμενη διακρατική σύγκρουση, κατεξοχήν ανάμεσα στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Κίνα και τις επιπτώσεις της στην παγκόσμια οικονομία. Η διοίκηση του Τζο Μπάιντεν έχει μετατοπιστεί σε μια μορφή Κεϋνσιανισμού και βιομηχανικής πολιτικής. Τι κάνουν και γιατί; Τι επιπτώσεις έχει αυτό σε άλλες οικονομίες; Πώς αντιδρά το πολυεθνικό κεφάλαιο;

Η στροφή στην “βιομηχανική στρατηγική” του Μπάιντεν στις Ηνωμένες Πολιτείες βασίζεται στην σχετική εξασθένιση της ηγεμονίας των ΗΠΑ στις παγκόσμιες αγορές καθώς και του δολλαρίου. Η παγκοσμιοποίηση και το ελεύθερο εμπόριο ήταν το μάντρα των νεοφιλελεύθερων πολιτικών από τις δεκαετίες του 1980 και του 1990. Η Συμφωνία της Ουάσιγκτον ήταν η βίβλος για αυτό.

Τώρα, το τέλος της παγκοσμιοποίησης⁶, μετά την Μεγάλη Ύφεση του 2008–09 και την εντυπωσιακή άνοδο της Κίνας ως μια αντίπαλης οικονομικής δύναμης, έχει οδηγήσει σε μια αλλαγή στρατηγικής από τις ΗΠΑ. Ξεκινώντας με τον Ντόναλντ Τραμπ, οι Ηνωμένες Πολιτείες παραμέρισαν τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και την απελευθέρωση του εμπορίου υπέρ μεγαλύτερου προστατευτισμού, επιδοτήσεων, ενδοχώριας βιομηχανίας, και κυρώσεων εναντίον αντίπαλων οικονομιών, ιδιαίτερα της Κίνας.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο επισημαίνει ότι αυτή η στροφή από την παγκοσμιοποίηση μόνο να βλάψει μπορεί τις προοπτικές για παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη και επέκταση του εμπορίου, και οι μεγάλες πολυεθνικές των ΗΠΑ φοβούνται για απώλειες κερδών από αυτή την στροφή.

Η Νέα Συμφωνία της Ουάσιγκτον (*New Washington Consensus*) όχι μόνο σημαίνει μια κίνηση προς τις επιδοτήσεις για εσωτερική βιομηχανία και εμπορικούς δασμούς, και κυρώσεις σε αντίπαλες οικονομίες· οι Ηνωμένες Πολιτείες απαιτούν επίσης οι άλλες καπιταλιστικές οικονομίες στην

6 Στμ. Και τι θα κάνουν τώρα όλοι αυτοί αριστερο-ακροδεξιό, εθνολαϊκιστές, “αντισυστημικοί” που η “πάλη ενάντια στην παγκοσμιοποίηση” έχει γίνει η ατζέντα των πιο συστημικών δυνάμεων; Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι αυτά τα φασιστοειδή συντάσσονται και ενισχύουν τις πιο φιλοπόλεμες και τυχολογικές μερίδες του κεφαλαίου που δεν θα διστάσουν να φτάσουν μέχρι έναν τρίτο παγκόσμιο πόλεμο ως λύση στην κρίση του καπιταλισμού. Αυτό είναι που καθιστά αυτές τις εθνικιστικές δυνάμεις τόσο επικίνδυνες. Το αναδεικνυόμενο δίλημμα μπορεί να ειπωθεί και ως “παγκοσμιοποίηση” εναντίον “αντιπαγκοσμιοποίησης” (κατά το δημοκρατία εναντίον φασισμού του 2ου παγκοσμίου πολέμου). Και είναι εξίσου θελκτικό να συνταχθεί κανείς με την φιλο-παγκοσμιοποιητική φράξια του κεφαλαίου για την αποτροπή ενός τελικού, ίσως, 3ου παγκοσμίου πολέμου. Με τη διαφορά ότι ως πρώτη παγκοσμιοποιητική δύναμη προεξέχει φυσικά η Κίνα, ένα καθεστώς που κανείς δεν θέλει να γενικευθεί. Οπότε, και τώρα, όπως και πάντα, η συνεπής στάση είναι αυτή ενάντια σε όλες τις φράξιες του κεφαλαίου, με επίγνωση των επιμέρους διαφορών τους, και χωρίς καμιά αυταπάτη ότι η μόνη διέξοδος από την κρίση του καπιταλισμού είναι να τον καταστρέψουμε.

Ευρώπη και την Ασία να εφαρμόσουν τα ίδια μέτρα εις βάρος της Κίνας και άλλων, αλλιώς θα αντιμετωπίσουν και οι ίδιες τις συνέπειες. Ως αποτέλεσμα, οι οικονομίες τους θα εξασθενίσουν.

Είτε τους αρέσει είτε όχι, οι εταιρείες αναγκάζονται να αναδιοργανώσουν τις εφοδιαστικές τους αλυσίδες εκτός Κίνας και σε άλλες περιοχές⁷, κάτι που είναι πολύ δύσκολο αν όχι αδύνατο, θα μειώσει την παραγωγικότητα και θα οδηγήσει σε αύξηση των τιμών.

Τι κάνει ο διακρατικός ανταγωνισμός στον παγκόσμιο καπιταλισμό; Είναι η παγκοσμιοποίηση σε παρακμή λόγω του *onshoring* και του “*friendshoring*”⁸; Είναι οι παγκοσμιοποιημένες εφοδιαστικές αλυσίδες, όπως αυτές που παράγουν τα προϊόντα της Apple, υπό αναδιοργάνωση; Οδηγούμαστε προς ένα νέο είδος μιας τριαδικής δομής όπως αυτής στις αρχές της δεκαετίας του 1990;

Η τάση της παγκοσμιοποίησης από τις δεκαετίες του 1980 και το 1990 έφτασε σε ένα τέλος με την Μεγάλη Ύφεση του 2008–09 και την επακόλουθη Μακρά Ύφεση της δεκαετίας του 2010. Αυτό σήμεινε επίσης μια αλλαγή πολιτικής ενάντια στην Κίνα από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η προηγούμενη πολιτική συνεργασίας με την Κίνα και επενδύσεων σε αυτήν, έδωσε τη θέση της στην πολιτική του “περιορισμού”, με σκοπό τον στραγγαλισμό της οικονομικής ανόδου της Κίνας, την πολιτική της απομόνωση και την στρατιωτική της περικύκλωση.

Η σχετική εξασθένηση της οικονομικής και πολιτικής ισχύος των ΗΠΑ και της κυριαρχίας του δολλαρίου, οδηγεί σε έναν πιο κατακερματισμένο κόσμο στον οποίο πολλές χώρες δεν θέλουν να ευθυγραμμιστούν με τις Ηνωμένες Πολιτείες και τους μικρούς ιμπεριαλιστές συνεταιρούς τους. Ο πολυπολικός κόσμος αρχίζει να μοιάζει με τα μεσοπολεμικά χρόνια της δεκαετίας του 1930 όταν καμιά δύναμη δεν μπορούσε να υπαγορεύσει όρους. Αυτή ήταν επίσης η περίπτωση από τη δεκαετία του 1890 με την ύφεση στα τέλη του 19ου αιώνα. Είναι τρομακτικό να σκεφτούμε με ποιο τρόπο επιλύθηκαν αυτές οι τάσεις – με παγκόσμιο πόλεμο.

Τέλος, η επιστροφή μιας βιομηχανικής πολιτικής έχει αναπτύξει μια αντιπαράθεση στην αριστερά, με κάποιους όπως ο Dylan Riley να ισχυρίζονται ότι δεν θα πρέπει να υποστηρίξουμε τέτοιες πολιτικές και άλλους ότι θα πρέπει. Πώς πρέπει να προσεγγίσει η αριστερά τέτοιες πολιτικές και την ίδια στιγμή να οικοδομεί διεθνή αλληλεγγύη ανάμεσα στις αυξανόμενες διακρατικές αντιπαλοότητες;

Οι σοσιαλιστές πρέπει να ξεκινούν από το τι ωφελεί την εργασία και εξασθενεί το κεφάλαιο. Αν η βιομηχανική στρατηγική περιλαμβάνει δημόσιες επενδύσεις και περισσότερες δουλειές σε πράσινες βιομηχανίες, θα πρέπει να την υποστηρίξουμε. Αλλά το μεγάλο κομμάτι της βιομηχανικής στρατηγικής που έχει σχεδιαστεί από τον Μπάιντεν και άλλες κυβερνήσεις είναι πραγματικά απλά τεράστιες δωρεές και φοροαπαλλαγές για καπιταλιστικές επιχειρήσεις – τα κέρδη εκτοξεύονται για τις εταιρείες σε αυτά τα πρότζεκτ.

Το σημαντικότερο, η αποκαλούμενη βιομηχανική στρατηγική δεν θα πετύχει να μετασχηματίσει την οικονομία των ΗΠΑ. Το πρόγραμμα του Μπάιντεν είναι μια χλωμή απομίμηση του New Deal του Φράνκλιν Ρούσβελτ τη δεκαετία του 1930, που ακόμα και εκείνο απέτυχε να φέρει πλήρη απασχόληση και ισχυρή ανάπτυξη. Χρειάστηκε ένας πόλεμος για να γίνει αυτό.

Ο προϋπολογισμός του Μπάιντεν, μετά την φάρσα με το ταβάνι του χρέους, σχεδιάζει να δαπανήσει πάνω από 1 τρις δολάρια σε όπλα και αμυντικούς εξοπλισμούς αλλά μόνο 600 δις δολάρια σε δημόσιες υπηρεσίες και ανάγκες (εκτός των κοινωνικών επιδομάτων). Η εκπαίδευση, η υγιο-

7 Στμ. Δες ιδιαίτερα τις κινήσεις της Apple, για παράδειγμα, για μεταφορά μεγάλου μέρους της παραγωγής της στην Ινδία. Ήδη, όπως διαβάσαμε πρόσφατα, η Foxconn, ο μεγαλύτερος υπεργολάβος της Apple στην Κίνα, σχεδιάζει την στροφή της δραστηριότητάς της προς τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα.

8 Στμ. Με τον όρο *onshoring* εννοείται το αντίθετο του *offshoring*, δηλαδή η στροφή και η ενίσχυση της παραγωγής στην ενδοχώρα και όχι στο εξωτερικό. Ο νεολογισμός *friendshoring* σημαίνει προφανώς την ενίσχυση της παραγωγής σε φιλικές χώρες, με άλλα λόγια *offshoring* αλλά περιορισμένο στις φίλιες χώρες.

νομική περίθαλψη, οι μεταφορές, η κοινωνική πρόνοια – όλα περικόπτονται σε πραγματικούς όρους χάριν της προετοιμασίας για πόλεμο.

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και η επακόλουθη σφαγή χιλιάδων και η μετανάστευση εκατομμυρίων είναι μια γενική πρόβα για μια ακόμα πιο καταστροφική σύγκρουση στην Ασία ανάμεσα στις Ηνωμένες Πολιτείες και την συμμαχία της “των προθύμων” και την Κίνα.

Έχουμε ανάγκη τη διεθνή αλληλεγγύη ανάμεσα στα εργατικά κινήματα στη Ρωσία, την Ουκρανία, την Κίνα, την Ευρώπη και την Ασία όπως ποτέ πριν. Οι κυβερνήσεις που κυβερνούν αυτή τη στιγμή τις χώρες αυτές πρέπει να αντικατασταθούν από δημοκρατικές εργατικές κυβερνήσεις που θα αφαιρέσουν την εξουσία του κεφαλαίου για να μπορούν μετά να συνεργαστούν για να αντιμετωπίσουν την φτώχεια, την κλιματική κρίση, και την προστασία των φυσικών πόρων από κοινού, εδραιώνοντας έναν κόσμο χωρίς διαρκείς πολέμους. Αυτό δεν μπορεί να γίνει από το κεφάλαιο – μόνο η εργασία μπορεί να το κάνει.